

Dansk akvakulturs politik for teknologiudvikling på dambrug

Det danske dambrugserhverv er kendetegnet ved en stor mangfoldighed i produktionsformer og produkttyper. Dansk Akvakultur vurderer det som en national styrkeposition for udvikling af nye teknologier og forbedring af eksisterende. Med afsæt i en værdikædebetragtning kan danske dambrug inddeles i tre grupper: "Avlerne", "Producenterne" og "Sælgerne".

"Avlerne" er avlsdambrug og producenter af æg og sættefisk. Der er her tale om yderst specialiserede produkter, og sammenhængen mellem produktets karakteristika og ændringer i opdrætsteknologi er ikke belyst. Produkterne er det første led i værdikæden, og deres egenskaber - fx væksthastighed, modningstidspunkt, robusthed, sygdomsstatus m.m. - har afgørende betydning for erhvervets samlede konkurrenceevne. Der er stor forskel på produkterne til dambrug og havbrug i det sættefisk til havbrug er store fisk – typisk over et kg – og det stiller særlige krav til teknologieffektiviteten, da der her arbejdes med meget store mængder vand og biomasse. De anvendte teknologier er udviklet over langt tid og tilpasset det enkelte anlæg og det produktions. Ved indførelse af ny teknologi skal der især tages højde for effekterne på produktets karakteristika.

"Producenterne" udgøres af dambrugere, der producerer fisk til videre forarbejdning, og produkterne er typisk portionsørreder - der primært forarbejdes til røgede ørred fileter - eller større fisk, der ofte fileteres før videre salg. I forhold til "avlerne" er produkterne mindre specialiserede og mindre "sarte", men de produceres i hård international konkurrence. Segmentet er det største i både mængder og værdi, og det vurderes, at der her findes det største teknologipotential, idet ny og renere teknologi kan styrke sektorens konkurrenceevne samt forbedre det interne arbejdsmiljø med mindre løft etc. Teknologispændet ses at være endog meget stort, og dækker over alt fra de "små skridt" - fx udbygning med lagune - til opførelse af et nyt fuld recirkuleret anlæg, hvor de tilhørende investeringer ændrer sig med en faktor 1.000 fra 100.000 kr. til tæt på 100 mio. kr. Indførelse af ny teknologi skal her vurderes i forhold til virksomhedens konkurrenceevne og produkternes kvalitet i bred forstand (smag, udseende, udbytte, bæredygtighed etc.).

"Sælgerne" leverer direkte til kunden, og dette segment er det mest differentierede. Det drejer sig fx om dambrugere, der producerer levende fisk til "put and take", økologiske dambrug, anlæg med direkte salg, opdræt af særlige arter, fisk til udsætning m.m. Der anvendes derfor mange forskellige produktionsformer, som også her er udviklet og tilpasset over lang tid. "Sælgerne" er underlagt et mindre konkurrencepres, men der er betydelig fokus på produktets kvalitet, og for økologernes vedkommende er der særlige lovgivningsmæssige krav. De enkelte nicher er hver for sig små, og derfor er der kun i ringe grad udviklet nye teknologier. Teknologivalget skal her vurderes med særlig fokus på produktets kvalitet og nichens karakteristika.

En virksomheds beslutning om valg af teknologi er underlagt en række hensyn. Teknologien skal kunne honorere kundernes krav til produktet. Den skal vurderes i forhold til bl.a. miljøpåvirkning, konkurrenceevne og arbejdsmiljø, og endelig skal den afstemmes til virksomhedens formåen i forhold til økonomi og kompetencer. Den rivende udvikling inden for opdrætsteknologier indebærer risiko for fejlinvesteringer.

Det er derfor hverken muligt eller hensigtsmæssigt at forfølge en snæver teknologistrategi, som kun åbner plads for eksempelvis FREA anlæg eller modeldambrug type 3. Dansk Akvakultur har på den baggrund det grundlæggende synspunkt, at ansvaret for teknologivalg alene påhviler den enkelte dambruger, at samfundet bør fokusere på optimering af branchens rammevilkår samt støtte mulighederne for udvikling af teknologier og markeder, og at mangfoldighed i teknologi skal bevares som en grundlæggende og vedvarende konkurrenceevne.